

Хатько И.В. Закономерности отложения сала в разных частях туловища свиней английской селекции.

Изучены особенности отложения сала свиней разных сочетаний генотипов английской селекции при откорме до весовых кондиций 100, 120 и 140 кг. Проведено сравнительный анализ объективности оценки мясных качеств по толщине сала в разных точках туловища, а также отечественной и зарубежной методик определения мясности. Определены оптимальные варианты сочетаний генотипов в системах разведения при условиях промышленной технологии, доказана целесообразность откорма до весовых кондиций 120-140 кг. Установлена достоверно высокая корреляционная зависимость между показателями толщины сала, измеренного прижизненно и после убоя свиней.

I.V. Khatko. Patterns of fat deposits in various parts of the body of English pig breeding.

The features of deposits of fat pigs of different combinations of genotypes in the British selection of fattening up the weight Conditions by 100, 120 and 140 kg were studied. A comparative analysis of the objective evaluation of meat quality by the thickness of fat in different parts of the body, as well as domestic and foreign methods of determination of meatiness. The optimal combination of variants of genotypes in breeding systems under industrial technology conditions have proved the feasibility fattening up to 120-140 kg weight conditions by. The significantly high correlation was found between the indicators of fat thickness, measured in vivo and after pig slaughter.

УДК 636.4.082

Рибалко В.П., доктор сільськогосподарських наук
Інститут свинарства і агропромислового виробництва НААН

СТАН І ПОДАЛЬШИЙ НАПРЯМОК СЕЛЕКЦІЙНО-ПЛЕМІННОЇ РОБОТИ ЗІ СВИНОПОГОЛІВ'ЯМ ЧЕРВОНОЇ БІЛОПОЯСОЇ ПОРОДИ

Рецензент – кандидат сільськогосподарських наук О.Г.Фесенко

Відображені штрихи історії створення, сучасного стану та подальшої роботи з червоною білопоясою породою м'ясних свиней.

Постановка проблеми. На території України зараз у державних, колективних після реформування, фермерських та індивідуальних господарствах розводять більше десяти різних вітчизняних і зарубіжних порід свиней. Залежно від напрямку продуктивності при бонітуванні їх поділяють на три основні групи: м'ясо-сальні (універсальні), м'ясні та сальні.

Як відомо, напрям продуктивності порід визначається соціальним замовленням у період їх створення, а також місцем використання в регіональних системах розведення. Так, породи, які були виведені в 40-60 роки минулого сторіччя, характеризувались добре вираженим сальним напрямком продуктивності. Послідуючими десятиріччями у зв'язку з підвищенням попиту на м'ясну свинину удосконалення раніше створених порід здійснювалось у напрямку покращення м'ясності туш, скорочення строку відгодівлі та зниження витрат корму на одиницю приросту без погіршення якості свинини.

У зв'язку з відсутністю вітчизняних м'ясних генотипів особлива роль у схрещуванні і гібридизації в ті часи відводились завезеним з-за кордону породам ландрас, п'єтрен, дюрок, уельс та гемпшир.

Однак імпортовані породи, по-перше, були не в змозі задовільнити великі потреби нашого свинарства у висококласному поголів'ї кнурів м'ясного напрямку продуктивності, і по-друге, ефективність завозу племінного поголів'я була низькою через повільну адаптацію його до різних, не завжди оптимальних, умов годівлі та утримання поголів'я, а також різних природно-кліматичних особливостей нашої на той час дуже великої держави.

Тому виникла доцільність виведення нових вітчизняних генотипів свиней, які б задовільнили попит масового свинарства у м'ясному поголів'ї та послабили тиск імпорту на вітчизняний ринок племінних свиней.

Враховуючи вище викладене, а також у відповідності з розробленою ще в 1979 році «Програмою виведення нових порід сільськогосподарських тварин», в Полтавському НДІ свинарства (зараз Інститут свинарства і АПВ НААН України) у восьмидесяті роки минулого сторіччя було розпочато роботу по створенню нового генотипу (породи) свиней, яких можна було б використовувати як батьківську форму в поєднаннях з існуючими породами, спеціалізованими типами та лініями.

Цільовий стандарт і методичні підходи. Цільовим стандартом передбачалось, що свині нового генотипу повинні бути крупними, довгими, пропорційно складеними тваринами з добре вираженими м'ясними формами, червоної масті різних відтінків з нешироким білим поясом в області лопаток, мати легку голову з невеликими горизонтально поставленими вухами. Мінімальна кількість сосків – 12 (6/6).

Головними вимогами до нової популяції, були висока енергія росту і оплата корму приростами, міцна конституція, підвищена м'ясність туш та якість вироблюваної свинини.

За розвитком та продуктивністю вони повинні були відповідати мінімальним вимогам бонітувальної шкали класу еліта для тварин порід 2-ї групи.

Найголовнішою селекційною ознакою цієї батьківської популяції було визначено: кнури при схрещуванні з чистопородними чи помісними свиноматками районів порід в оптимальних умовах ведення галузі повинні забезпечувати гетерозисний ефект, а також сприяти одержанню помісного і гібридного молодняку, що відповідав би стандарту на м'ясу свинину.

Створення нової породи проводилось методом складного відтворювального схрещування свиней полтавського заводського типу (ПМ-1)*, а також порід великої білої, ландрас, дюрок і гемпшир, тобто семи вітчизняних та зарубіжних порід. Весь селекційний процес здійснювався в три етапи.

У методологічних аспектах при поетапному створенні спеціалізованої лінії, спеціалізованого типу та породи були використані відомі в зоотехнії класичні методи, а також розроблені інститутами свинарства і тваринництва методичні рекомендації з виведення нових генотипів свиней, але доповнені й удосконалені з врахуванням останніх наукових досягнень та сучасних умов ведення галузі.

Серед нових підходів і теоретичних концепцій, у селекційному процесі, слід навести такі:

- одночасне використання у створенні нових генотипів від 5 з 7 порід;
- створення порід через поширене формування спеціалізованих популяцій (ліній, типів);
- застосування масової оцінки молодняку за власною продуктивністю;
- закріплення ознак за спадковим методом гомогенного покращуючого добору;
- визначення біологічних особливостей тварин кожного покоління;
- виявлення кращих поєднань;
- створення племінної мережі та нарощування загального поголів'я.

---

* Полтавський заводський тип м'ясних свиней створено на кросбредній основі 5 порід: великої білої, миргородської, п'єтрен, ландрас та уессекс-седлбекської

По завершенні третього стану селекційного процесу була створена державна експертна комісія по апробації нового генотипу свиней, результати аналізу та пропозиції якої розглянуті і схвалені науково-технічною радою Міністерства АП України.

Спільним наказом Міністерства АП України і Української академії аграрних наук за № 327/47 від 14 травня 2007 року ця популяція була затверджена як нове селекційне досягнення в тваринництві під назвою червона білопояса порода м'ясних свиней з привласненням заводської марки ЧБП. Авторами породи визнані: В.П. Рибалко, Є.М. Агапова, Ю.Ф.Мельник, В.В.Семенов, В.А.Лісний, В.М.Бугаєвський, В.М.Нагаєвич, О.І.Костенко, О.Г.Фесенко, В.А.Піщолка, В.А.Тарасюк, В.І.Азалієв, Н.В.Реус і Л.Д.Бузинська.

Сучасний стан створеної породи. У травні поточного року здійснилась п'ята річниця з моменту затвердження нової породи. Зараз свиней цієї популяції розводять в 4 племзаводах та 7 племрепродукторах різних регіонів країни. Загальна чисельність племінних тварин перевищує 2400 голів. Її структура складається з 11 генеалогічних ліній та 10 генеалогічних родин.

Як і передбачалось цільовим стандартом це крупні тварини з добре вираженими м'ясними формами і червоною мастю з білим поясом в області лопаток (рис. 1).

Рис. 1. Дорослий кнур

За даними бонітування 2011 року середня жива маса кнурців у віці 24 місяця в окремих господарствах коливається в межах 286-315 кг, при довжині тулуба 180-188 см, а маток після першого опоросу відповідно: 184-221 кг та 156-161 см. Окремі дорослі кнури і свиноматки характеризувались ще більш високими показниками розвитку. Так, наприклад, в СТОВ «Шумовецьке» Хмельницької області свиноматка Дельта 322 у віці 36 місяців важила 391 кг при довжині тулуба 180 см.

У звичайних умовах виробництва середні показники свиноматок провідних груп характеризувались такою продуктивністю: багатоплідність 10,90-11,13 поросяти при масі гнізда в 2 місяці 195,7-198,9 кг (рис. 2)

У племзаводі ПП «Техмед-Юг» Миколаївської області багатоплідність дорослих свиноматок дорівнювала 12,6 поросяти при живій масі гнізда в 60 днів 198 кг і кожного відлучника 18,3 кг.

Добрими показниками характеризувались також свиноматки ТОВ «Україна-Т» Вінницької (11,5 поросяти, 205,0 кг) та ТОВ «Фрідом Фарм Бекон» (10,9 поросяти, 208,0 кг) Херсонської областей.

Рис.2. Свиноматка з приплодом

Найбільша кількість за один опорос (18 поросят) отримана в ПП «Техмед-Юг» при поєднанні Дельти 6976 з Дебютом 25. По 14 поросят в цьому ж стаді народилося від Дельти 6114 та Дельти 7512 в поєднанні з кнурами різних ліній.

Як правило, в усіх господарствах щорічно ведеться вирощування ремонтних свинок і кнурців. Середньої маси 100 кг свинки досягають за 190-195 днів при товщині шпигу над 6-7 грудними хребцями в межах 24 мм, а кнуриці відповідно: 185-190 днів та 23 мм (рис. 3).

Рис. 3. Ремонтний кнурець

На породовипробуванні, яке проведено на експериментальній базі Інституту свинарства живої маси 100 кг молодняк нової популяції досягав за 189 днів при середньодобових приростах 728 г і затраті на 1 кг приросту 4,28 кормової одиниці корму.

Аналіз хімічного складу та фізико-хімічних властивостей м'яса засвідчив, що якість свинини відповідала нормам існуючих стандартів. М'ясо червоних білопоясих свинок мало активну кислотність 5,57 одиниці РН, ніжність – 10,63 секунди при вологотримуючій здатності – 62,3%.

Методом камеральної обробки всіх дослідів, які проведені з вивчення ефективності схрещування маток різних порід і породності з червоними білопоясими кнурами, встановлено підвищення багатоплідності свиноматок на 0,55 поросяти, скорочення строку досягнення молодняком здавальних кондицій на 17,8 дня, зменшення витрат корму на кожний кілограм приросту на 0,52 кормових одиниці і підвищення виходу м'яса в тушах на 2,53%.

Задачі і методи подальшої роботи з породою. Як свідчать матеріали трьох етапів вже 35 річної роботи свині нової породи відповідають передбаченому цільовому стандарту і вимогам бонітувальної шкали для порід другої групи. Але, це ні в якому разі не виключає необхідності подальшого проведення цілеспрямованої селекційно-племінної роботи, як в цілому по популяції, так і в окремих стадах.

Створена порода свиней потребує підвищення багатоплідності свиноматок, особливо першоопоросок, скоростиглості молодняка та покращення м'ясності туш, не знижуючи якості свинини. При удосконаленні цих показників необхідно постійно звертати увагу міцності конституції тварин, типізації їх тілобудови, подовженню середньої частини тулуба, покращенню м'ясних форм, консолідації наміченої масті, розширенню ареала. Багатоплідність свиноматок - першоопоросок передбачається довести до 10-11 порослят при масі гнізда порослят у 60 днів 180-190 кг. Це цілком реальні показники, так як в окремих стадах вони вже мають місце. Що ж до відгодівельних і м'ясних якостей, то живої маси 100 кг тварини на контрольній відгодівлі повинні досягати не пізніше 183 днів при витраті 3,65 кормових одиниць корму на 1 кг приросту. При такому підході свинина завжди буде фізично нарощеною і фізіологічно дозрілою.

Для здійснення вище викладених задач необхідно наступне:

- щорічно в різних регіонах України комплектувати 2-3 нових дочірних стад червоної білопоясої породи;
- у кожному господарстві налагодити вирощування ремонтного молодняка на рівні не менше 500 г середньодобового приросту. Для ремонту власного стада вибирати при відлученні тільки від багатоплідних маток кращих за розвитком свинок та кнурців, яких в подальшому ставити на дорощування;
- у конкретному племзаводі, племрепродукторі чи претендентові на їх статус, необхідно мати 3-5 - річний перспективний план селекційно-племінної роботи зі стадом;
- на кожній фермі мати в стаді не менше 4 генеалогічних ліній кнурів та 4 генеалогічних родин свиноматок;
- своєчасно парувати добре вирощених свинок, раціонально годувати і утримувати порослих та підсисних свиноматок, а також отриманий приплід;
- приймати участь у експозиції племінних тварин створеної популяції свиней на республіканських та регіональних виставках – ярмарках, а також аукціонах.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Дубинин Н.П. «Методы выведения пород сельскохозяйственных животных» / Н.П.Дубинин, А.И.Овсянников //«Генетические основы селекции животных. – М. Наука», 1969.- С. 295 – 307.
2. Баньковский Б.В. Выведения новой породы на кросбредной основе / Б.В. Баньковский // Свиноводство, 1970. - №9. – С. 9-10.
3. Березовський М.Д. Новий спеціалізований внутріпородний тип свиней великої білої породи УВБ-2 /М.Д.Березовський //«Науково – виробничий бюлетень» Селекція. – К., 1994. - №4. –С. 39-41.
4. Рыбалко В.П. Тридцатилетний селекционный процесс завершился апробацией породы / В.П. Рыбалко, О.Г. Фесенко, В.М. Начасевич, В.В. Семенов// Ж. «Свиноводство». - №5, 2007. – С. 2-4.
5. В.П.Рибалко. Червона білопояса порода м'ясних свиней та зоотехнологічні вигоди проявлення їх продуктивності / В.П. Рибалко, В.А. Лісний, О.Г. Фесенко, В.М. Начасевич // Практичні рекомендації. - Полтава. - 2011. – С. 3-26.

Рыбалко В.П. Состояние и дальнейшее направление селекционно-племенной работы со свинополовьем красной белопоясой породы.
Отражены штрихи создания, современного состояния и дальнейшей работы с красной белопоясой породой мясных свиней.

V.P. Rybalko. State and further direction of selection breeding with pig herd of red whitebelt breed.
They are made the outlines of creating, modern state and further work with red whiterbelt breed of meet pigs.

УДК 636.4.082/.083

Засуха Ю.В., доктор сільськогосподарських наук
Кузьменко М.В., аспірант*
Національний університет біоресурсів і природокористування України

ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИРОЩУВАННЯ І ВІДГОДІВЛІ МОЛОДНЯКУ СВИНЕЙ

Рецензент – доктор сільськогосподарських наук В.М.Волощук

Подано основні результати досліджень з вивчення впливу умов утримання молодняку свиней при вирощуванні та відгодівлі на їх ріст і витрати кормів.

Постановка проблеми. Відомо, що від типу і якості підлоги, яка використовується у приміщеннях для утримання свиней різних статевих і вікових груп, залежить ветеринарний статус ферми, а від дотримання технологічних вимог – економічні показники виробництва свинини. Утримання свиней у господарствах промислового типу вимагає, щоб при виборі типу підлоги враховувались специфічні особливості тварин. На сучасних свинокомплексах у більшості випадків застосовують щілинні підлоги. Вони полегшують роботу обслуговуючого персоналу на самій важкій ділянці роботи – підтримці чистоти та гігієни в приміщеннях.

Аналіз основних досліджень і публікацій, у яких започатковано розв'язання проблеми. Американські вчені [5] вважають, що щілинні підлоги, виконані з дерева твердих порід швидко зношуються і ускладнюють прибирання. Серед випробуваних на даний час матеріалів щілинні підлоги з бетону і полімерів є самими довголітніми, на них менше ковзаються тварини і вони відповідають потребам сучасних технологій. На них рекомендується утримувати свиней різного віку за ширини планок 7,5-15 см, та просвіту між ними 1,9-2,5 см.

При поєднанні суцільної підлоги з щілинною (частково щілинна підлога) останню роблять лише у зоні дефекації тварин. Краще використовувати для цього матеріали, що мають високу теплопровідність.

Однією з альтернативних технологій безвигульного утримання свиней є так звана «канадська технологія», яка особливо популярна в Америці, Канаді, Австралії та країнах Європи [2, 4].

Суть цього способу полягає в утриманні свиней великими групами на глибокій незмінюваній підстилці, годівлі сухими збалансованими комбікормами за вільного доступу до води [3].

---

* Науковий керівник – доктор сільськогосподарських наук, професор Ю.В. Засуха